

Ahval, 15 Haziran 2020

Geçenlerde Cumhurbaşkanı şöyle konuşmuş. “İstanbul'un fethinin yıldönümünün coşkusunu milletimizle beraber yaşadık. Son günlerde bazı kendini bilmezler çıkıp fethi işgal olarak tanımlamaya çalışıyorlar. Bunlar inanın, dört dörtlük cahil, cühela. Sorarsanız bunlara, bunlar fethin anlamını bilmezler. Fetih açmaktır.

“Fetih özellikle gönülleri kazanmaktır. Bunlar bunu bilmezler. İşte Fatih'in surlardan içeri girerken Rum bayanlarının ‘başımızda kardinal külahı görmektense Osmanlı sarığı görmeyi tercih ederiz’ demesi işte bunun bir neticesidir.”

Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu da birkaç gün sonra “Ayasofya, Türkiye Cumhuriyetinin mülküdür ve fethedilmiştir” açıklamasında bulunmuş.

Gerçekten, fethi işgal olarak görenler var. Özellikle fethedilenlerin hemen hepsi bu olayı her zaman işgal olarak görmüşlerdir. Her insan grubunda olduğu gibi, bu işgal edilenler arasında da kendini bilmez, cahil cühela mutlaka vardır, ama hepsini öyle görmek herhalde doğru değildir.

İkincisi, Fatih surlardan içeri girerken etrafta Rum bayanlar yoktu; okuduklarıma göre kadınlar son ana kadar Ayasofya'da dua ediyordu. Fatih surlardan içeri girmesin diye dua ediyordu.

Üç, Rumlar o yıllarda ikiye ayrılmıştı. Kimileri, Papa'yı Kilisenin başı sayalım, Katolik olalım ki gelip bizi korusun, diyordu; kimileri de, işgal edileceksek Müslümanlar daha iyi çünkü en azından dinimizi değiştirmeyecek, diyordu. Ama her iki grup da İstanbul'un işgal edilmemesi için son ana kadar birlikte savaştılar. Kanlarının son damlasına kadar derler ya, öyle savaştılar.

Dördüncüsü, Kardinal külâhı yerine Osmanlı sarığı tercihimdir lafı ünlüdür. Ama bunu (erkek fanteziye karşın) Rum bayanlar söylemedi, Dük Notaras söyledi. İstanbul fethedilince Notaras ve küçük oğlu idam edildi. Eşi (Rum bir bayan) köle olarak satıldı. Daha büyük iki oğlu fetihden önce kaçıp Venedik'e sığınmıştı. (Acaba, derim aklıma geldiğinde, "bu tercihim yanlıştı" diye düşünmüş müdür Notaras ölmeden önce?)

Gelelim fethin anlamına. Malum bu iş asker, ok, kılıç ve mancınıkla, sonraları topla da yapılırdı. Ve tabii çok kan akıtarak. Bir yeri ele geçirmenin farklı nedenleri vardı. En temel amaç herhalde ekonomikti, yani ganimet elde etmek. Bu yüzden ele geçirilen zenginliğin, mal ve kölelerin, nasıl bölüşüleceği katı kurallara bağlanmıştı.

Yazılı olmayan kurallar da vardı. Şehirlerini savunmadan teslim edenlerin bazı avantajları olabilirdi. Direnenlerin, fetih sonrasında katledilmeleri veya köle olarak satılmaları sıradan uygulama idi. Bir şehir saldırı sonucu ele geçirilirse askerin üç gün yağma hakkı doğardı. Bu kural askerin savaşması için bir teşvikti.

Şimdi, bu yapılanlar nasıl "gönülleri kazanmak" oluyor ben anlamış değilim. Empati eksikliği mi desem, yapılmış olanlardan sıkılıp geçmişci cicileştirmek mi desem? Milli kıvanç ihtiyacının körlettiği düşünce mi desem?

Bu savaş biğimi yüzyıllarca sürdü. Persler Yunanistan'a saldırmış, sonra Büyük İskender kentleri fethede ede Afganistan'a kadar gitmişti, örneğin. Haçlı savaşları yüzyıllarca sürdü. İnsanları motive etmek veya vicdanları rahatlatmak için bu saldırı savaşlarına dinî anlam da verdiler. "Haçlı" savaşları sözde din adına idi. Barış dini Hıristiyanlık adına çok kan akıtıldı.

şehirlerine saldırılınca korkuyu yaşayanları ve acı çekenleri değil de yalnız saldıranları görmek insanlık adına üzücüdür. İstanbul 1204 yılında Haçlılar tarafından da fethedilmişti. O zaman da talan edildi. 626 yılında Araplar İstanbul'u fethetmeye çalışmış ama sonuç alamamışlardı. İnsanlar bu sonucu Meryem Ana'nın ihsanına yormuşlardı. Ortodoks Kilisesi'nin en tanınmış ilahileri hâlâ bu olayla ilgilidir. Gönüllere böylesine korku salmıştı "fetih".

Günümüzde bu tür saldırılar artık suç sayılıyor. Hele fethedilen yerlerin nüfus yapısını değiştirmek zamanımızda soykırım sayılıyor. Bu işlere soyulanlar savaş suçlusu muamelesi görüyor. "Gönül kazanmak" için sağa sola saldırmak hiç şık ve medeni bir davranış da sayılmıyor. Savaşlar yine oluyor, ama gerekçesi ve bahanesi artık fetih değil.

"Ayasofya Türkiye'nin mülküdür, fethedilmiştir" sözü de biraz tuhaf çalındı kulağıma. Ayasofya Türkiye topraklarındadır ve tabii ki Türkiye'nindir. Ama bu hak fetihten kaynaklanmıyor. Lozan antlaşması Türkiye'nin sınırlarını uluslar arası bir antlaşma ile belirlemiştir. Meşruiyet ve hak bu tür antlaşmalardan ve çağdaş ilkelerden doğuyor. Fetih hak oluşturuyor olsaydı, řu an Türkiye Belgrat'tan, Riyad'a kadar pek çok başkent için hak iddia edebilirdi.

"İkinci Kıbrıs fethi" güzel bir örnek. Birincisinden farklı olarak, ikincisi hak oluşturmadığı için yeni statüsü dünya ülkeleri tarafından tanınmamıştır. Ama bu durumun sevindirici yanını da görmek gerek: Birileri Türkiye'yi "fethetme" kalkıştığında da artık dünya bunu normal karşılamayacaktır. Bugün milli sınırların bir tür dokunulmazlığı vardır.

Fetih felsefesinin karşısında olan bu yeni meşruiyet anlayışı (ve arayışı) tam yerleşmiş olmasa da – yani hâlâ fetih saldırılarına kalkışanlar olsa da – uluslararası alanda gidiş fethin aksi yönüne doğrudur. Bunu anlamayanlar çağlarının gerisinde kalmışlardır demektir.

Ayasofya'nın – ister müze, ister cami olsun - fetihle ilişkilendirilmesi de bugünü anlamamaktır. UNESCO'ya göre bu eski kilise Dünya kültür mirasıdır. Bu mimari şahesere dünyanın ilgi duymasına, ona sahip çıkmasına, dünya mirası, yani kendi mirası olarak görmesine

hayıflanmak mı gerek, yoksa sevinmek mi? Geçmiőe, bugüne ve yarına bakmanın farklı biçimleri var; herkesin tıynetine göre!

Fethin hak oluşturduğu dönem çok gerilerde kaldı. Ama ne yazıktır ki, Türkiye’de bu tür fütühatlı söylemler revaçtadır. Eski bir yazımda internette bolca bulunabilecek “fetihli” şiirlerden örnekler vermiőtım. Bu şiirler zararlı bir eğitimin ne tür anlayıőları doğurabileceğini, insanların nasıl “gaza getirildiklerini” gösteriyor. Örneğin:

Bilmem, neden gündelik iőlerle telaőtasın/ Kızım sen de Fatihler doğuracak yaőtasın.../ Yürü aslanım, fetih hazırlığı başlasın... //

Hayırlı hak nizamı, gönder artık ey nazım!/ Bize yeni Fatihler, yeni bir fetih lazım!//

Sana yatmak yaraőtmaz, Őafakla kalkacaksın,/ Dar gelecek bu yerler, ham ülke bakacaksın, / Fethetmek hevesiyle bu yeni ülkeleri,/ Okuyup hayatını sefere çıkacaksın//

Fetihlerde cengâver, sen Fatih'in torunu,/ Öyle bir fetih yap ki, durdursun izanları... / Fetihler bitmeyecek, İstanbul'lar tek değil,/ Fatihler ölmeyecek, doğuranlar yok değil/ Fatihalar gönderen, fetih nesli yok değil.//

Kıbrıs'la anılacak fatih olduğunu/ taviz vermedin bilirlerdi Türk olduğunu//

Mehterim gürle yine, bu heyecan bitmesin/ Türk'ün adını duyan zangır zangır titresin...

Bu tür şiirler pek çoktur maalesef; yazık ediyoruz gençlerimize bu zihniyet ve bu ruh yapısı ile yetiőtirdikçe...

Eskiden yapılmış bu savaőları “kötülemek” tabii ki anlamsız; çünkü o dönemlerde bu yapılanlar

normaldi. Uygulama buydu ve kimse çıkıp bu yaptığınız haksızlıktır veya suçtur dememişti. Bugün de, o dönemden söz ederken denmemeli. O zaman oyunun kuralları buydu. Ve herkes bu kurallarla yol alıyordu. Kılıç hakkı diye bir hak vardı.

Ama günümüzde akli başında insanlar tam da bu kılıç hakkı anlayışının yaygınlaşmamasına çalışıyorlar. Bugün Fethi övmek ve özendirmek, başkasının toprağına saldırmak veya göz dikmek anlamını taşıyor. Fetihle, gönülleri kazanmak bir yana, artık ganimet de elde edilmiyor. Geçmişle övünmek milliliğin bir özelliğidir. Tamam, bunu sineye çekelim! Ama bunu, fethi genel olarak kutsallaştırarak yapmak zararlı bir seçimdir.

[Ahval](#)